

Agnieszka Choduń¹
Uniwersytet Szczeciński

Profesor Stanisław Czepita (1954–2018)

W dniu 26 listopada 2018 r. odszedł od nas profesor Uniwersytetu Szczecińskiego dr hab. Stanisław Czepita. Nie było to odejście nagłe, od kilku lat wiedzieliśmy o postępującej chorobie profesora Czepity oraz o Jego zmaganiach z nią. Mimo to informacja o śmierci Profesora była dla wielu z nas zaskoczeniem.

Stanisław Czepita urodził się 18 września 1954 r. w Poznaniu. Dzieciństwo i okres edukacji szkolnej spędził po części w Chodzieży u dziadków, a po części w Szczecinie z rodzicami i bratem. Edukację akademicką odbył w Poznaniu na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, gdzie w 1976 r. ukończył studia prawnicze i zdobywał kolejne stopnie naukowe – doktorat w 1985 r. oraz habilitację w 1996 r.

Po uzyskaniu stopnia doktora uzupełniał swoją edukację za granicą. W 1989 r. w ramach Oxford Colleges Hospitality Scheme przebywał przez kilka miesięcy na stypendium naukowym w Wielkiej Brytanii: w Oksfordzie (Pembroke College) i Londynie (Westfield College), a w 1990 r. odbył w Lejdzie (Holandia) kurs prawa amerykańskiego organizowany przez Columbia University.

Pracował najpierw w Zakładzie Prawniczych Zastosowań Logiki, a następnie w Katedrze Teorii Państwa i Prawa UAM – jako asystent, a później jako adiunkt do 1991 r. W 1977 r. został asystentem w Studium Administracyjnym w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Szczecinie, a w 1991 r. rozpoczął pracę na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego w kierowanej przez prof. dr. hab. Macieja Zielińskiego Katedrze Teorii Państwa i Prawa. Od 1 września 1997 r. kierował tą katedrą, która następnie zmieniła nazwę na Katedra Teorii i Filozofii Prawa. Funkcję tę pełnił do 30 września 2017 r.

Już na studiach prawniczych zwrócił na siebie uwagę profesora Zygmunta Ziemińskiego, który najpierw w ramach proseminarium, a później seminarium magisterskiego i doktorskiego był dla Stanisława Czepity opiekunem naukowym, promotorem, Mistrzem. Profesor Czepita był uczniem silnie przywiązanym zarówno do idei swojego Mistrza, jak i do osiągnięć wypracowanych przez innych przedstawicieli ośrodka poznańskiego, w tym do koncepcji prof. Zbigniewa Radwańskiego. Jako naukowiec odznaczał się niezwykłą wnikliwością i dociekliwością w analizie badanych zagadnień. Zawsze chciał w pełni i do końca zgłębić problem, nad którym pracował, i to niezależnie od tego, czy owocem pracy był artykuł naukowy czy też recenzja w przewodzie

---

¹ Numer ORCID: 0000-0003-0372-5704. Adres e-mail: agnieszka.chodun@usz.edu.pl

doktorskim albo habilitacyjnym – o czym najlepiej wiedzą autorzy recenzowanych przez Stanisława Czepitę prac. Profesora cechowała chęć przeczytania i przeanalizowania całej literatury na dany temat. Bynajmniej nie po to, aby tylko tę wiedzę osiągnąć i zdać z niej sprawozdanie, ale po to, by mieć rozeznanie w zakresie analizowanych przez siebie problemów i odnieść się krytycznie, twórczo do tego, co wcześniej na dany temat napisano. Wymagania takie stawiał także swoim magistrantom i doktorantom. W ten sposób postrzegał uprawianie nauki, co z jednej strony dawało satysfakcję, jaką odczuwa ten, kto wie więcej niż inni, ale z drugiej strony było bardzo czasochłonne. Profesor wyznawał jednak zasadę „jakości” przed „ilością” o czym świadczy poziom jego publikacji (niezależnie od tego, czy są to monografie, artykuły naukowe czy inne opracowania). Był aktywnym uczestnikiem debat naukowych, który „zadawał pytanie wtedy, gdy inni jeszcze słuchali”. Miał niezwykłą wręcz umiejętność diagnozowania problemów. Jego rozległa wiedza w połączeniu z intelektem niejednokrotnie mogła stanowić wyzwanie dla interlokutora. Lubił dyskusje akademickie, które same w sobie stanowiły dla niego wartość także praktyczną – był to bowiem również jego swoisty sposób pracy naukowej.

Znaczną część dorobku naukowego profesora Czepity stanowią opracowania z zakresu polskiej filozofii prawa. Tematyka ta jest obecna począwszy od wczesnych artykułów², poprzez rozprawę doktorską *Koncepcje Czesława Znamierowskiego na tle współczesnej mu filozofii i teorii prawa*³, po liczne opracowania artykułowe na temat polskiej myśli filozoficznoprawnej i teoretycznoprawnej dwudziestolecia międzywojennego⁴.

Centralnym punktem zainteresowań naukowych Stanisława Czepity było jednak zagadnienie czynności konwencjonalnych oraz związana z tym problematyka kompetencji (normy kompetencyjnej). Koncepcja czynności konwencjonalnych, będąca oryginalnym konceptem polskiej myśli prawniczej powstałym w poznańskim ośrodku teorii prawa, była przez profesora Czepitę rozwijana i pogłębiana. Większość publikacji dotyczyła właśnie zagadnień czynności konwencjonalnych jako szczególnego rodzaju czynności prawnych konstytuowanych przez określone reguły sensu. Fundamentalnym w tym zakresie opracowaniem jest książka Stanisława Czepity *Reguły konstytucyjne a zagadnienia prawoznawstwa*⁵, w której przedstawił koncepcję reguł konstytucyjnych jako elementu pogłębianej koncepcji czynności konwencjonalnych. Rozprawa ta, wyróżniona przez Wydział Nauk Społecznych PAN nagrodą im. Leona Petrażyckiego w 1998 r., stanowi oryginalne opracowanie teoretycznoprawne. Koncepcja reguł konstytucyjnych rozumianych jako reguły dokonania danej czynności konwencjonalnej wyróżnionych przez znaczenie nazwy przyjętej dla danej czynności, a przez to wyznaczających, przy danym znaczeniu tej nazwy, jej treść, była następnie twórczo rozwijana przez samego autora. Rozwinięcie to znalazło najpełniej swój wyraz w przyjętym przez Profesora rozróżnieniu konwencjonalizacji i formalizacji w prawie. To wypracowane podczas dyskusji naukowej na jednym z seminariów Katedry Teorii i Filozofii Prawa w Szczecinie rozróżnienie zainspirowało Stanisława Czepitę do tego, by w sposób jeszcze bardziej wnikliwy (na gruncie

² Wśród prac S. Czepity z tego okresu można wyróżnić: *Koncepcja polityki prawa Leona Petrażyckiego a koncepcje współczesne*, „Państwo i Prawo” 1977/7, s. 46–56; *Metodologiczna charakterystyka ewolucji koncepcji polityki prawa Leona Petrażyckiego*, „Zeszyty Naukowe WSP w Szczecinie” 1978/27, s. 99–120.

³ S. Czepita, *Koncepcje Czesława Znamierowskiego na tle współczesnej mu filozofii i teorii prawa*, Poznań 1988.

⁴ Do prac S. Czepity na ten temat należą: *Koncepcje teoretycznoprawne w Polsce międzywojennej*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1980/2, s. 107–149; *Czesława Znamierowskiego koncepcja „redukcji indywidualizującej”*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1978/3, s. 63–73; *Conception of Law System Formulated by Czesław Znamierowski (in Comparison with H.L.A. Hart's Conception)*, „Studies in the Theory and Philosophy of Law” 1986/2, s. 111–124; *Czesław Znamierowski's Conception of Constitutive Rules*, „Ratio Juris” 1990/3, s. 399–406.

⁵ S. Czepita, *Reguły konstytucyjne a zagadnienia prawoznawstwa*, Szczecin 1996.

prawa prywatnego i prawa procesowego) zająć się zagadnieniem czynności konwencjonalnych. W szczególności chodzi tu o określenie relacji między sytuacją, w której normy prawne regulują czyjeś zachowanie, w jakimś stopniu je formalizując, lecz nie konstytuując czynności konwencjonalnej, a sytuacją w której normy prawne, regulując określone zachowanie, konstytuują czynności konwencjonalne doniosłe prawnie.

Relacje między czynnościami konwencjonalnymi a czynnościami sformalizowanymi, zarówno w aspekcie pojęciowo-zakresowym, jak i w aspekcie mereologicznym, były przedmiotem dyskusji katedralnych⁶ i opracowań pracowników szczecińskiego ośrodka teorii prawa, które znalazły się w publikacji *Konwencjonalne i formalne aspekty prawa*. Dwa artykuły autorstwa profesora Czepity (*Formalizacja a konwencjonalizacja działań w prawie*⁷ oraz *Zagadnienie orzeczeń nieistniejących w postępowaniu cywilnym w świetle czynności konwencjonalnych*⁸) stały się impulsem dla twórczych aplikacji w opracowaniach monograficznych innych autorów.

W wielu swoich publikacjach dotyczących czynności konwencjonalnych profesor Czepita zawarł nie tylko teoretyczne rozwinięcie wspomnianej koncepcji, ale – co równie istotne – podejmował udane próby wykazania przydatności tak pogłębionej koncepcji w odniesieniu do tych pól badawczych nauk prawnych, na których jej przydatność nie była dotąd weryfikowana⁹. Próby te podejmował zarówno samodzielnie, jak i we współpracy z przedstawicielami szczegółowych nauk prawnych, inspirował także w tym względzie swoich współpracowników do samodzielnych badań.

Od 2017 r., ze względu na postępującą chorobę, profesor Czepita przebywał na urlopie i nie był aktywny w sferze realizacji obowiązków dydaktycznych. Skupił się wyłącznie na pracy naukowej, konsultował w aspekcie podstaw teoretycznych prace naukowe innych autorów, pisał także recenzje w przewodach habilitacyjnych. Profesor przygotowywał monografię, której jednak nie zdążył wydać. Ostatnim opracowaniem, na którym widnieje nazwisko Stanisława Czepity, jest jeden z tomów *Systemu Prawa Prywatnego* opublikowany już 2019 r.¹⁰

Profesor był członkiem Sekcji Polskiej IVR, której przewodniczył w latach 2004–2006, a w latach 2007–2012 był członkiem jej Prezydium. Należał także do Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Profesor Stanisław Czepita aktywnie uczestniczył w życiu akademickim. Pełnił dwukrotnie funkcję prodziekana (1993–1998), był także dziekanem Wydziału Prawa i Administracji (2005–2008) oraz kierownikiem studiów doktoranckich (2012–2016). Ponadto był członkiem Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Prorektorem ds. Organizacji i Rozwoju. Kierował też punktem konsultacyjnym Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego w Gorzowie Wielkopolskim.

Aktywność dydaktyczna profesora Czepity obejmowała zarówno prowadzenie wykładów kursowych z przedmiotów: teoria prawa, etyka, filozofia prawa czy logika prawnicza, jak i wykładów na studiach doktoranckich (metodologia nauk prawnych,

⁶ S. Czepita (red.), *Konwencjonalne i formalne aspekty prawa*, Szczecin 2004, s. 10–11 (przypis nr 7).

⁷ S. Czepita, *Formalizacja a konwencjonalizacja działań w prawie*, w: S. Czepita (red.), *Konwencjonalne...*, s. 9–28.

⁸ S. Czepita, *Zagadnienie orzeczeń nieistniejących w postępowaniu cywilnym w świetle czynności konwencjonalnych*, w: S. Czepita (red.), *Konwencjonalne...*, s. 139–149.

⁹ Opracowaniami S. Czepity z tego zakresu są: *O możliwości zastosowania koncepcji reguł konstytutywnych do analizy wybranych zagadnień szczegółowych nauk prawnych*, w: M. Zirk-Sadowski (red.), *Filozoficzno-teoretyczne problemy sądowego stosowania prawa*, Łódź 1997, s. 78–84; *Czynności konwencjonalne i formalne w prawie a proces prawotwórczy i rola Trybunału Konstytucyjnego*, „Państwo i Prawo” 2014/12, s. 3–19; *O koncepcji czynności konwencjonalnych w prawie*, w: M. Smolak (red.), *Wykładnia konstytucji. Aktualne problemy i tendencje*, Warszawa 2016, s. 109–147.

¹⁰ Z. Radwański, A. Olejniczak (red.), *System prawa prywatnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2019.

metodologiczne i etyczne aspekty pracy badawczej w prawoznawstwie). Profesor prowadził także seminaria magisterskie i doktorskie. Wypromował troje doktorów. Był recenzentem w sześciu przewodach doktorskich i trzech przewodach habilitacyjnych. Występował z referatami naukowymi nie tylko w gronie akademików, ale także przed sędziami Naczelnego Sądu Administracyjnego i Trybunału Konstytucyjnego.

Przez współpracowników, seminarzystów i studentów Profesor zostanie zapamiętany jako naukowiec i nauczyciel, którego odznaczała przede wszystkim rzetelność i dogłębność w twórczym realizowaniu podejmowanych zadań naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych.

Profesor Stanisław Czepita w sferze nauki był bezkompromisowy, w realizacji powierzonych zadań w pełni zaangażowany i nieustępliwy. Jako człowiek na pierwszym miejscu stawiał rodzinę, której był bezgranicznie oddany. Z dumą opowiadał o Córkach i Wnuczętach, z miłością o wspierającej go Żonie. Prywatnie znawca prozy Michaiła Bułhakowa i poezji Edwarda Stachury oraz miłośnik zwierząt – i to nie tylko w sferze deklaracji, ale przede wszystkim w działaniu.

BIBLIOGRAFIA / REFERENCES:

- Czepita, S. (1986). Conception of Law System Formulated by Czesław Znamierowski (in Comparison with H.L.A. Hart's Conception). *Studies in the Theory and Philosophy of Law* 2, s. 111–124.
- Czepita, S. (1990). Czesław Znamierowski's Conception of Constitutive Rules. *Ratio Iuris* 3, s. 399–406.
- Czepita, S. (1978a). Czesława Znamierowskiego koncepcja „redukcji indywidualizującej”. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 3, s. 63–73.
- Czepita, S. (2014). Czynności konwencjonalne i formalne w prawie a proces prawotwórczy i rola Trybunału Konstytucyjnego. *Państwo i Prawo* 12, s. 3–19.
- Czepita, S. (2004a). Formalizacja a konwencjonalizacja działań w prawie. In S. Czepita (Ed.), *Konwencjonalne i formalne aspekty prawa*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Czepita, S. (1977). Koncepcja polityki prawa Leona Petrażyckiego a koncepcje współczesne. *Państwo i Prawo* 7, s. 46–56.
- Czepita, S. (1988). *Koncepcje Czesława Znamierowskiego na tle współczesnej mu filozofii i teorii prawa*. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.
- Czepita, S. (1980). Koncepcje teoretycznoprawne w Polsce międzywojennej. *Czasopismo Prawno-Historyczne* 2, s. 107–149.
- Czepita, S. (1978b). Metodologiczna charakterystyka ewolucji koncepcji polityki prawa Leona Petrażyckiego. *Zeszyty Naukowe WSP w Szczecinie* 27, s. 99–120.
- Czepita, S. (2016). O koncepcji czynności konwencjonalnych w prawie. In M. Smolak (Ed.), *Wykłady konstytucji. Aktualne problemy i tendencje*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Czepita, S. (1997). O możliwości zastosowania koncepcji reguł konstytutywnych do analizy wybranych zagadnień szczegółowych nauk prawnych. In M. Zirk-Sadowski (Ed.), *Filozoficzno-teoretyczne problemy sądowego stosowania prawa*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Czepita, S. (1996). *Reguły konstytutywne a zagadnienia prawoznawstwa*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Czepita, S. (2004b). Zagadnienie orzeczeń nieistniejących w postępowaniu cywilnym w świetle czynności konwencjonalnych. In S. Czepita (Ed.), *Konwencjonalne i formalne aspekty prawa*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Olejniczak, A., Radwański, Z. (2019). (Eds.) *System prawa prywatnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna*. Warszawa: C.H. Beck.